

Katarzyna Łaskawska

DWOREK MARII KONOPNICKIEJ W ŻARNOWCU – PRZESZŁOŚĆ I STAN OBECNY

Rys geograficzno-historyczny Żarnowca

W niedalekim sąsiedztwie Krosna, w rejonie stanowiącym kolebkę polskiego i światowego przemysłu naftowego, leży niewielka wieś Żarnowiec. Jej skrajem płynie Jasiołka, zaliczana do najpiękniejszych górskich rzek w tym regionie. Żarnowiec jest wsią starą, źródła historyczne dowodzą, że istniał już w XV wieku i należał wówczas do rodziny Żarnowieckich¹. Książd Władysław Sarna w obszernym dziele opisującym powiat krośnieński wzmiankuje:

Żarnowiec graniczy na wschód z Borkiem i Sobieszynem, na południe z Wulką Przyłaski, należąca do Zręcina i z Długiem, na wschód z Chlebną, na północ z Jedliczem. Jest wzniesiony 267 m. n.p.m. W miejscu jest szkoła. Żarnowiec spotykamy w aktach sanockich przed 1433, w tym bowiem roku szlachetny Piotr ze Żarnowca oskarża Macieja, przedmieszczanina krośnieńskiego, że mu zabił człowieka. W roku 1516 właścicielem miejscowości jest szlachetny Mikołaj ze Żarnowca, a w roku 1581 Andrzej Chrząstowski. Przed końcem pierwszej połowy XIX wieku należał Żarnowiec do Tytusa Miera, potem do Feliksa Stojowskiego, następnie do Eugeniusza Stojowskiego, który oddał go synowi Augustowi Stojowskiemu, a wreszcie od tegoż nabyli Stanisław i Jadwiga Biechońscy².

Dworek w Żarnowcu – historia obiektu

Dworek w Żarnowcu wzniesiono pod koniec XVIII wieku, w miejscu starszej, rozebranej lub spalonej budowli dworskiej. W 1811 roku został zakupiony przez Jana Rogoyskiego, ojca autora *Pamiętników moich* – Jędrzeja Rogoyskiego. Kolejno przeszedł jako spadek na własność córki owego pamiętnikarza Lubiny. Wyszła ona za mąż za Tytusa hr. Miera, majora austriackiego, komendanta garnizonu w Krośnie. Podobno już

¹ A. Bata, *Żarnowiec i okolice*, Rzeszów 1981, s. 3.

² W. Sarna, *Opis Powiatu Krośnieńskiego pod względem geograficzno-historycznym*, Przemysł 1898, s. 52.

w trakcie ceremonii ślubnej przyszła pani Mierowa chciała się koniecznie z małżeństwa wycofać, ofiarowała nawet swą rękę Ottonowi Chłędowskiemu, ojcu innego pamiętnikarza – Kazimierza Chłędowskiego. Naturalną koleją rzeczy dworek objęła córka Lubiny – Henryka Mierówna. Henryka poślubiła Wojciecha hr. Komorowskiego. Był on uczestnikiem powstania styczniowego w 1863 roku, walczył w oddziałach Mariana Langiewicza a dzięki męstwu i talentom wojskowym szybko dosłużył się stopnia pułkownika. Potem szczęście go opuściło. Jako samodzielny dowódca niefortunnie przegrał bitwę, w konsekwencji stracił dobrą reputację. Co gorsze, jego żona popadła w poważne tarapaty pieniężne. Lubina Mierowa, wówczas już wdowa, opuściła Żarnowiec i przenieśli się do brata – Józefa Bogdana Rogoyskiego, mieszkającego w Kielcach. Tam prawdopodobnie poznała rodzinę Biechońskich, wywodzącą się z kieleckiej szlachty. Biechońscy wyrazili chęć nabycia wsi. Jadwiga i Stanisław Biechońscy wkrótce objęli Żarnowiec i przystąpili do remontu obiektu. Około roku 1880 otrzymał on murowaną przybudówkę z piętrem, gdzie mieściły się pokoje gościnne. Nowi właściciele uporządkowali park, zadbali o budynek gospodarczy stojący opodal. Niewiele wiadomo o obecności Biechońskich w nowym otoczeniu; zachowane pamiątki, relacje, dokumenty prawie o nich nie wspominają. Biechońscy utrzymywali kontakt z uczestnikami powstania styczniowego. Dwóch z nich, znany poeta Adam Asnyk i równie ceniony w literaturze Ignacy Maciejowski Sewer, odwiedziło żarnowiecki dworek. W liście do ojca Adam Asnyk tak opisuje wizytę:

Żarnowiec nie bardzo mnie zachwyił, tem bardziej, że tak trudno dostać się do niego. Wyjechawszy w sobotę o wpół do jedenastej rano z Krakowa, stanąłem dopiero o dziesiątej wieczorem na miejscu. Upał w drodze w wagonach był nieznośny i nie wiem czym się w przeciągach zaziębił, dość że cały czas w Żarnowcu dokuczwały mi bóle reumatyczne. We wtorek wieczorem przybył tam Sewer z którym zrobiliśmy wycieczkę do Iwonicza dla odwiedzenia Stanisławy Biechońskiej.

Właściciele dworku założyli tu szkołę, łożyli na jej utrzymanie³.

Maria Konopnicka w Żarnowcu

Maria Konopnicka przez większą część życia czuła się tułaczką pozbawioną tego, co miało dla niej wartość szczególną – ojczystego domu. Tęsknotę za „choćby jednym własnym drzewem” wyrażała w listach do Elizy Orzeszkowej, pisanych z Włoch. Na spełnienie marzeń nie posiadała jednak środków materialnych, wydatki przekraczały na ogół jej dochody. Zbliżał się jubileusz dwudziestopięciolecia pracy pisarskiej Konopnickiej. Myśl, by to wydarzenia uczcić należycie, a także ofiarować poetce dom, podsunęła właśnie Orzeszkowa. Precedensem był dar narodu – dworek w Oblęgorku, który otrzymał Henryk Sienkiewicz w 1900 roku na trzydziestolecie pisarstwa. Wkrótce przystąpiono do realizacji tego przedsięwzięcia. Powołany został komitet, zajmujący się gromadzeniem społecznych datków na ten cel. Początkowo komitet zamierzał nabyć willę Juliana Ochorowicza, wynalazcy, konstruktora, jednego z prekursorów telewizji. Uczony mieszkał w Wiśle, nosił się jednak z zamiarem wyjazdu do Paryża. W trakcie rozmów

³ A. Bata, dz. cyt., s. 3–5.

wyszedł na jaw dość mizerny stan obiektu i od kupna odstąpiono. Spośród 36 ofert brano pod uwagę Gierczyce koło Bochni oraz właśnie Żarnowiec. Mankamentem Gierczyc było zbyt bliskie sąsiedztwo drogi i usytuowanie na północnym, pozbawionym słońca stoku. W tej sytuacji pozostał tylko Żarnowiec⁴.

Nieznany jest wybór Żarnowca z listy kilkudziesięciu innych miejsc. Poetka prawdopodobnie знаła rodzinę Biechońskich osobiście, być może utrzymywała z nimi jakiś bliższy kontakt. Parę razy to nazwisko pojawia się w listach Konopnickiej, a z okoliczności, w jakich je przytacza, wynika, że chodzi o ludzi, którzy nie byli jej obcy. Być może w poznaniu rodziny Biechońskich miał swój udział Adam Asnyk, który żywił do Konopnickiej wiele sympatii⁵.

W roku 1902 owacyjnie witana przez społeczeństwo przybyła Konopnicka na uroczystości jubileuszowe do Krakowa, a następnie do Lwowa. We wrześniu 1903 roku doszło do sfinalizowania przedsięwzięcia, aktem notarialnym Jadwiga Biechońska sprzedała dworek w Żarnowcu Konopnickiej za kwotę 10 tysięcy koron. Z zebranych pieniędzy pozostało jeszcze tyle, żeby móc wykończyć niezbędne prace remontowe i urządzić dwór. Przyjazd do Żarnowca był dla poetki wielkim przeżyciem. Zgotowano jej niezwykle uroczyste i serdeczne przyjęcie. Przybycie Marii Konopnickiej odbiło się głośnym echem w całej okolicy, wzbudziło też pewne zaniepokojenie władz austriackich. Konopnicka była urzeczona okolicą, ludźmi okazującymi jej życzliwość. Podobał jej się stary dwór i park, odkrywała niepowtarzalne piękno podkarpackiego krajobrazu. Oto, jak go widziała:

Okolica otwarta, falista, od północy modrzeją jakieś podgórze i świecą wieczorami kopalnie nafty w Potoku szeregiem mocnych świateł elektrycznych, właśnie jakby się tam zaczynało jakieś duże miasto. Od północy także płynie Jasionka, która ma silne przybory wód górskich i szeroko na wiosnę rozlewa. Słowików podobno w wiklinach nadbrzeżnych mnóstwo (...) ⁶.

Dworek był uroczy, spokojny i cichy, odpowiadał potrzebom Konopnickiej. Miał jednak wady. Oto bowiem z Żarnowca trudno się było dostać do Krakowa czy Lwowa. To odcięcie od świata bardzo jej dokuczało i dlatego poetka wolała mieszkać w nim latem niż zimą. Z okresem żarnowieckim wiąza się dwa wybitne utwory poetki *Pan Balcara w Brazylii* z 1910 roku, oraz *Rota* z 1908 roku. Kiedy Konopnicka przyjechała do Żarnowca miała już 61 lat, a jej zdrowie było mocno nadwątlone. Wkrótce zaczęła wyjeżdżać coraz częściej do miejscowości uzdrowiskowych i sanatoriów – bez widocznych rezultatów. 18 maja 1910 roku umarła jej przyjaciółka Eliza Orzeszkowa. 8 października 1910 roku, we lwowskim szpitalu, umarła Maria Konopnicka. Jej pogrzeb stał się wielką patriotyczną manifestacją i dowiódł, jak ogromną miłością darzyło poetkę ludu całe społeczeństwo⁷.

Po śmierci Konopnickiej dom w Żarnowcu pozostał w posiadaniu rodziny. Najczęściej przebywały tu córki Konopnickiej, Zofia Mickiewiczowa i Laura Pytlińska. Laura troszczyła się o schedę po matce i już wówczas przewidywała, że w przyszłości dworek zostanie zwrócony ofiarodawcy – narodowi. Po pierwszej wojnie światowej do Żarnowca

⁴ Tamże, s. 5–6.

⁵ Tamże, s. 6.

⁶ Tamże, s. 8.

⁷ Tamże, s. 8–9.

wróciła z długiej tułaczki na obczyźnie Zofia Mickiewiczowa z mężem. Teraz ona przejęła opiekę nad pamiątkami po Konopnickiej. W 1935 roku umarła Laura Pytlińska i od tej pory jedyną egzekutorską testamentu pisarki stała się córka Zofia.

Nadeszła kolejna zawierucha wojenna. W 1942 roku został wywieziony do Oświęcimia mąż Zofii. Ona sama musiała się ukrywać, wyjechała z Żarnowca, pozostawiając dworek na łasce losu. Pod koniec 1944 roku miał miejsce epizod o zasadniczym znaczeniu dla dworku. Młody oficer Armii Radzieckiej nazwiskiem Afanasjew, który pisał do gazety frontowej i znał wiersze Konopnickiej, zainteresował się opuszczonym domem poetki. Poznał Stanisława Kochanka, znanego krośnieńskiego malarza, karykaturzystę i rzeźbiarza, i z jego pomocą zabezpieczył przed ostateczną grabieżą meble, zbiory, dokumenty znajdujące się w dworku. Kiedy w roku 1945 wróciła Zofia Mickiewiczowa dworek nie przypominał miejsca pozostawionego kilka lat wcześniej. W 1956 roku Zofia ofiarowała dworek i park narodowi polskiemu. Miała wówczas dziewięćdziesiąt lat, umarła kilka miesięcy później. W następnym roku decyzją ministra kultury i sztuki powołano do życia muzeum biograficzne Marii Konopnickiej. Po przeprowadzeniu niezbędnych prac remontowych, zabezpieczających, po uporządkowaniu parku, konserwacji sprzętów – w 1960 roku muzeum otwarło swe podwoje dla zwiedzających. Jego pierwszym kustoszem został Aleksander Sikorski, zięć syna Konopnickiej. Pełnił tę funkcję dożywotnio, do roku 1965⁸.

Powstanie i funkcjonowanie muzeum

Następnym dyrektorem został Zdzisław Łopatkiewicz – za jego kadencji placówka intensywnie się rozwinęła i wykształciła profil wystawienniczy. Przede wszystkim rozpoczęto szeroko zakrojoną akcję powiększania i uzupełniania zbiorów związanych z poetką. Zakupiono m.in. kilka portretów, wśród nich obraz Dulebianki, pod którym, ku ogólnemu zaskoczeniu, znaleziono szkic tejże malarki do portretu jubileuszowego Konopnickiej. Przystąpiono również do gromadzenia eksponatów związanych z siedmioletnim pobytom poetki w Żarnowcu. Tak pojęty zakres ekspozycji spowodował systematyczny wzrost zainteresowania Żarnowcem⁹.

Zwiedzanie rozpoczyna się od dawnej spiżarni, w której urządzono wystawę książek Konopnickiej i ilustracji do nich. Na ścianie wisi litografia *Roty* W. Chomicza. Wśród książek znajdują się pozycje unikatowe, pierwsze egzemplarze, bogato ilustrowane, m.in. pierwodruki *Z przeszłości*, *Pana Balcara w Brazylii*, *Krasnoludków i sierotki Marysi*. Poza tym takie wyjątkowe egzemplarze jak *Wybór poezji*, opublikowany przez Związek Patriotów Polskich w ZSRR w 1943 roku, *Wybór poezji* z 1945 roku, wydany nakładem Związku Polek w Ameryce i podobna pozycja z 1946 roku wydana przez Radę Narodową Polaków we Francji. Osobne miejsce zajmują przekłady z literatury włoskiej, francuskiej, niemieckiej, m.in. *Serce* – Edmunda de Amicisa¹⁰.

⁸ B. Cmela, *Żarnowiec*, Kraków 1967, s. 2.

⁹ A. Bata, dz. cyt., s. 11.

¹⁰ Tamże, s. 11

Dalej znajduje się Pokój Ciemny z 1903 roku, w którym urządzono izbę bronowicką. Pokój ten pełni w muzeum funkcję izby wystawienniczej. Mieści się w nim pierwsza część wystawy: *Z ludowych i literackich tradycji*. Prezentowane tu eksponaty mają niejako użytkowy charakter, nawiązują do izby bronowickiej, ale ich ustawienie podporządkowane zostało regułom ekspozycyjnym. Powszechną uwagę osób zwiedzających wystawę skupia na sobie kobiecey strój bronowicki, dar Komitetu Włościańskiego w Krakowie, oraz artystyczna skrzynia intarsjowana, wykonana w stylu skrzyń krakowskich według projektu Wincentego Wodzinowskiego, z obrazem alegorycznym na wieku i napisem: „W hołdzie Maryi Konopnickiej 1902”. W tej skrzyni otrzymała poetka z rąk Włodzimierza Tetmajera i Lucjana Rydla ów strój. Z innych eksponatów należy wymienić portrety Marii Konopnickiej i Elizy Orzeszkowej, przypominające dzieje przyjaźni obu znakomitych pisarek, fotografie z powitania poetki na stacji kolejowej w Jedliczu w dniu 8 września 1903 roku.

Po zapoznaniu się ekspozycją w Pokoju Ciemnym zwiedzający przechodzą do dawnego gabinetu, gdzie mieści się główna część wystawy: *Z ludowych i literackich tradycji*¹¹.

Wystawa ta prezentuje liczne dowody największego uznania czci i wdzięczności dla Konopnickiej: główne adresy hołdownicze, dyplomy oraz dary od społeczeństwa i od instytucji. Eksponaty te poza swoją wartością dokumentalną wyrażoną środkami językowymi prezentują się bardzo korzystnie jako przedmioty rzemiosła artystycznego oraz sztuki ludowej. Ponieważ adresy stanowią najlichnieszą grupę eksponatów, warto od nich zacząć i opisać te, którym na tej wystawie wyznaczono najważniejsze role. *Adres od Komitetu Włościańskiego w Krakowie* z winiętą Włodzimierza Tetmajera w tece z brązowej skóry, zdobionej ażurowym motywem na wzór pasa krakowskiego, wiązanej na kolorowe rzemyki. *Adres od Komitetu Lwowskiego* z winiętą Tadeusza Nowakowskiego, w okładce snycerskiej z jaworowego drewna, w stylu zakopiańskim. Na jej przedniej stronie oset górski dziewięć sił i monogram MK, na tylnej motyw parzenicy. *Adres od Warszawskiego Komitetu Jubileuszowego* na kartonie drukowanym tekst Henryka Sienkiewicza, wykonany ręcznie pismem gotyckim z podpisami znanych literatów i intelektualistów jako członków komitetu. *Adres od Księgarzy i Wydawców Warszawskich* z winiętą Stanisława Sawiczewskiego (widok Starego Miasta) oraz z podpisami w jasnej okładce introligatorskiej z napisem XXV, zdobionej nakładanym motywem symbolicznym: gałązka laurowa, na niej książka i pióro. Całość wykonana z białego metalu. *Adres od Towarzystwa „Samopomocy Naukowej” w Gnieźnie* z kolorową winiętą oraz tarczą herbową z godłem Polski. *Adres od Górnoślązaków z Opola i okolicy* na białym kartonie malowane gałązki laurowe z cyfrą „25” i wstęgą złoto-czerwoną z napisem: Hołd Maryi Konopnickiej – Opole, Górny Śląsk 19.10.1902 oraz tekst hołdowniczy podpisany przez redaktorów i współpracowników „Górnoślązaka” i „Gazety Opolskiej”. Zawiera on ponad 30 kart z podpisami. Całość w tece oprawnej w biały aksamit, przepasanej żółtą wstążką. *Adres od rodaczek i rodaków z Siemianowic* na kartonie w kolorowej winiecie fragment wiersza o treści patriotycznej i 31 nazwisk, ponadto symboliczny rysunek kredką, przedstawiający Śląsk w niewoli 600-letniej, sygnowany nazwiskiem Pietruszka¹².

¹¹ W. Dubis, Z. Łopatkiewicz, *Dworek Marii Konopnickiej*, Warszawa, 1980, s. 19–21.

¹² Tamże, s. 23–24.

W gabinecie poetki znajduje się wiele mebli i sprzętów, które służyły Konopnickiej. Jest więc biurko, przy którym pisała, fotele, stół, sekretarzyk, a ponadto dwie szafki przekazane przez rodzinę. Zadbano o detale, zwłaszcza atrybuty pisarskie: kałamarze, bibularze, pióra, lampki i wiele innych drobiazgów, które czynią to wnętrze bardzo autentycznym¹³.

Jadalnia zachowała funkcję pokoju stołowego, ale została całkowicie odmieniona w 1903 roku. Dawne jej meble albo nie odpowiadały nowej koncepcji urządzania dworku dla Konopnickiej, albo nadawały się już do lamusa. Jadalnia została przez Komitet lwowski urządzona według ówczesnej mody. Otrzymała nowy zestaw mebli, oczywiście secesyjnych, których cechy stylowe: linie faliste o zmiennym rytmie i ornamentyka roślinna do dziś zachowały swoją urodę. Styl secesyjny jadalni był z całą pewnością przyjęty przez Marię Konopnicką z aprobatą, gdyż odpowiadał jej poglądom estetycznym na nową sztukę. Poetka chętnie w tym pokoju przebywała i przyjmowała w nim gości. Motywem dominującym w jadalni są narcyzy. Początkowo nie odegrały jeszcze tej roli. Tłoczone w skórce jako ornament roślinny zdobiły krzesła. Ten temat kwiatów wiosennych zdominował jadalnię dopiero wtedy, kiedy Maria Dulębianka dodała tu swoje duże „Narcyzy” (olej na desce), namalowane na drzwiach przy ścianie wewnętrznej, oświetlonej przez trzy okna. W owym czasie malowanie obrazów na drzwiach było sprzeczne z konwencjonalizmem¹⁴.

Dworek otoczony jest pięknym parkiem, starodrzewiem grabów, topoli, lip, kasztanowców, a nawet modrzewi. Przed gankiem w niezmiennym stanie utrzymano gazon obsadzony gęstym kwieciami. Od gazonu do gazonu prowadzi ścieżka wśród szpaleru róż do ławeczki pod lipą, gdzie poetka lubiła spędzać chwile wolne od pracy. Lipa z czasów Marii Konopnickiej powalona została wprawdzie przez burzę, ale na jej miejscu Zofia Mickiewiczowa zasadziła młodą lipę, która dziś jest pokaźnym drzewem. W niezmiennym układzie zachowały się również aleje w parku. Skarpę, na której stoi dworek, od strony rzeki obsadzono dużą ilością paproci i innych ozdobnych roślin. Stary drzewostan poddaje się troskliwym zabiegom konserwatorskim, aby zwiedzający muzeum znaleźli się możliwie w tym samym otoczeniu wśród, którego żyła autorka *Pana Balcera w Brazylji*. Kierownictwo muzeum posiada plan urządzenia parku, opracowany przez prof. Gerarda Ciołka i Stanisława Miłaszewskiego, który systematycznie jest realizowany¹⁵.

Na fundamentach dawnego spichlerza dworskiego powstał w latach 1985–1991 budynek, w którym prezentowane są ekspozycje, mieści się bogata w zbiory biblioteka, administracja oraz pracownie i magazyny zbiorów. Znajduje się tu stała wystawa biograficzno-literacka zatytułowana *Poleciały pieśni moje* poświęcona wielokierunkowej twórczości Konopnickiej, obejmująca: poezję, utwory dla dzieci, krytykę literacką, nowelistykę oraz działalność przekładową z pięciu języków obcych. Na wystawie umieszczone oryginalne wydania dzieł poetki, wznowienia pojawiające się w kolejnych okresach literackich, wydania współczesne oraz rękopisy i dokumenty związane z działalnością Konopnickiej. Ponadto w budynku lamusa organizowane są wystawy czasowe, sesje i sympozja naukowe, koncerty, wieczory poetycko-muzyczne, spotkania autorskie,

¹³ A. Bata, dz. cyt., s. 12.

¹⁴ W. Dubis, Z. Łopatkiewicz, dz. cyt., s. 29–30.

¹⁵ B. Cmela, dz. cyt., s. 4.

promocje książek oraz konkursy plastyczne i recytatorskie z cyklu: Spotkania z twórczością Marii Konopnickiej¹⁶.

Muzeum Marii Konopnickiej w Żarnowcu zaprasza do skorzystania z bogatej oferty, która jest skierowana do uczniów wszystkich typów szkół, a także dla studentów (szczegóły na stronie internetowej Muzeum Marii Konopnickiej w Żarnowcu <http://www.muzeumzarnowiec.pl/>). Zaprasza do zwiedzenia wystaw stałych mieszczących się w dwóch budynkach w dworku i lamusie oraz do zabytkowego parku. W ciągu roku organizuje również kilka wystaw czasowych o różnorodnej tematyce. Ponadto zachęca do udziału w innych ciekawych formach edukacji kulturalnej, jak: lekcje muzealne, odczyty, koncerty i wieczory poetycko-muzyczne, sesje i sympozja naukowe, spotkania autorskie oraz promocje książek. Zapewnia również indywidualne konsultacje i pomoc merytoryczną dla słuchaczy wyższych uczelni piszących prace dyplomowe, organizowane są również praktyki dla studentów kierunków związanych z literaturoznawstwem, bibliotekoznawstwem, kulturoznawstwem, muzealnictwem oraz innych kierunków pokrewnych. Poleca również szeroki wybór współczesnych wydań książkowych Marii Konopnickiej (wznowienia, opracowania twórczości) oraz pamiętki i wydawnictwa informacyjne.

BIBLIOGRAFIA

- Bata A., *Żarnowiec i okolice*, Rzeszów 1981.
- Cmela B., *Żarnowiec*, Kraków 1967.
- Dubis W., Łopatkiewicz Z., *Dvorek Marii Konopnickiej*, Warszawa 1980.
- Dybała O., Gaczoł A., *Polska. Dwory*, Kraków 2006.
- Gil Z., *Dwory i dworki z Krośnieńskiego*, Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Krośnieńskiej, Krosno 1995.
- Krosno. Przewodnik dla zwiedzających*, Muzeum Rzemiosła, Krosno 1995.
- Łopatkiewicz Z., *Dvorek w Żarnowcu. Szkic architektoniczno-historyczny*, „Materiały Muzeum Okręgowego w Krośnie” Krosno 1982, nr 2, s. 39–59.
- Rydel M., *Dwory polskie*, pl, <http://www.dwory-polskie.pl/>.
- Sarna W., *Opis Powiatu Krośnieńskiego pod względem geograficzno-historycznym*, Przemysł 1898.
- Statut Muzeum Marii Konopnickiej w Żarnowcu*, Informacje udostępniono: 10 stycznia 2008.
- Strona Muzeum Marii Konopnickiej w Żarnowcu, <http://www.muzeumzarnowiec.pl/>.
- Zabytki przeszłości szansa dla przyszłości. Zabytki architektury i ich rola w promocji regionów Euroregionu karpackiego na przykładzie części polskiej i słowackiej*, Materiały z Konferencji Krosno 24 sierpnia 2001.

¹⁶ Muzeum Marii Konopnickiej w Żarnowcu, lamus (dawny spichlerz), <http://www.muzeumzarnowiec.pl/>.

SUMMARY

This work is dedicated to Maria Konopnicka's manor-house in Żarnowiec, located in today Podkarpackie Province. The short article contains information of the owners of above mentioned estate from the beginning of its existence till the tenure of land by poetess' daughter, Zofia Mickiewiczowa and turning it over to the Polish government. It was also described the Museum with its exposition, park and today activity.

